

GERAARDSBERGEN DRIEPIKKEL RAPPORT 37

SOLVA ARCHEOLOGIE RAPPORT 37

GERAARDSBERGEN DRIEPIKKEL

Taelman E., Van Hecke C., Vanholme N., & Cherretté B.

2013

Colofon

Project:
Archeologisch onderzoek
Opgraving
Geraardsbergen Driepikkel (13-GER-DP)
Vergunningsnummer 2013/238

Bouwheer: Stad Geraardsbergen

Opdrachtgever: Stad Geraardsbergen

Uitvoerder:
SOLVA
Intergemeentelijk samenwerkingsverband
voor ruimtelijke ordening en socio-economische expansie
Joseph Cardijnstraat 60
9420 Erpe-Mere

Evelien Taelman (vergunninghouder)
Carolien Van Hecke (projectarcheoloog)
Nele Vanholme (projectarcheoloog)

Bart Cherretté (coördinatie)

Termijn terreinwerk:
2 juni 2013 - 16 juli 2013

Wettelijk Depotnummer:
D/2013/12.857/9

The logo for SOLVA features the word "SOLVA" in a bold, serif font. A stylized, horizontal brushstroke or ribbon graphic is positioned behind the letters, extending from the left and curving slightly upwards towards the right.

Afbeelding voorblad: Overzicht site

Copyright: Niets uit deze uitgave mag worden vermenigvuldigd en/of openbaar gemaakt door middel van druk, fotokopie, microfilm of op welke andere wijze ook zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van SOLVA.

Alle foto's, tenzij anders vermeld: © SOLVA.

CHRONOLOGIE	4
KEYWORDS	5
1. DANKWOORD	6
2. INLEIDING	7
3. BESCHRIJVING VAN DE VINDPLAATS	8
3.1. Vindplaatsgegevens	8
3.2. Topografische, landschappelijke, bodemkundige situering	9
4. HISTORISCHE EN ARCHEOLOGISCHE SITUERING	10
4.1 Historische en cartografische omkadering	10
Historisch	10
Cartografisch	12
4.2. Archeologische situering	14
Archeologische kennis van de regio	14
Voorgaand archeologisch onderzoek	14
5. ONDERZOEKSOPDRACHT	15
5.1. Vraagstelling	15
5.2. Randvoorwaarden	15
6. WERKWIJZE EN OPGRAVINGSSTRATEGIE	16
6.1. Methodologie terreinwerk	16
6.2. Methodologie verwerking	16
6.3. Motivatie van de selectie van materiaal en staalname	17
7. BESCHRIJVING VAN HET ARCHEOLOGISCH ONDERZOEK	18
8. ASSESSMENT EN BASISANALYSE VAN DE VONDSTEN EN STALEN	23
9. SYNTHESE	26
9.1. Synthese	26
9.2. Antwoord op de vooropgestelde onderzoeksvragen	26
10. AANBEVELINGEN EN GEPLANDE VERVOLGONDERZOEKEN	27
11. SAMENVATTING	28
12. BIBLIOGRAFIE	29
13. BIJLAGEN	30
13.1. Handleiding bij het raadplegen van de bijlagen	30
13.2. Lijsten	31
13.3. Grondplan	31

CHRONOLOGIE

☐ Paleolithicum	☐ Oud	1.000.000/500.000 - 250.000 BP
	☐ Midden	250.000 - 38.000 BP
	☐ Jong	38.000 - 14.000 BP
	☐ Finaal	14.000 - 12.000 BP
☐ Mesolithicum	☐ Vroeg	ca. 9500 - 7700 BC
	☐ Midden	7700 - 7000/6500 BC
	☐ Laet	ca. 7000 - ca. 5000 BC
	☐ Finaal	ca. 5000 - ca. 4000 BC
☐ Neolithicum	☐ Vroeg	5300 - 4800 BC
	☐ Midden	4500 - 3500 BC
	☐ Laet	3500 - 3000 BC
	☐ Finaal	3000 - 2000 BC
☐ Bronstijd	☐ Vroeg	2100/2000 - 1800/1750 BC
	☐ Midden A	1800/1750 - 1500 BC
	☐ Midden B	1500 - 1050 BC
	☐ Late	1050 - 800 BC
☐ IJzertijd	☐ Vroeg	800 - 475/450 BC
	☐ Late	475/450 - 57 BC
☐ Romeinse Tijd	☐ Vroeg	56 BC - 100 AD
	☐ Midden	101 - 300 AD
	☐ Laet	301 - 400 AD
☒ Middeleeuwen	☐ Vroeg / Frankisch	401 - 500 AD
	☐ Vroeg / Merovingisch	501 - 750 AD
	☐ Vroeg / Karolingisch	751 - 900 AD
	☐ Volle	901 - 1200 AD
	☒ Late	1201 - 1500 AD
☒ Postmiddeleeuwen	☒ Nieuwe Tijden	1501 - 1800 AD
	☒ Nieuwste Tijden	1801 - heden

KEYWORDS

Onderwerpen

- Landelijke context
- Stedelijke context
- Commercieel gebouw
- Religieus gebouw
- Openbaar gebouw
- Militair gebouw
- Bewoning
- Woonhuis
- Villa
- Agrarisch gebouw
- Agrarische structuur
- Haard
- Kuil
- Weg
- Waterwinning
- Afwateringsgracht
- Perceelsgracht
- Extractie
- Megalithische structuur

Vondsten

- Voedselproductie
- Keramiekproductie
- Metallurgie
- Artisanaat
- Begraving
- Funeraire structuur
- Lithisch materiaal
- Botmateriaal
- Keramiek
- Staalname
- Bouwmateriaal
- Metaal
- Glas
- Hout
- Kunststof
- Textiel
- Leder
- Natuursteen
- Technisch aardewerk
- Touw

Post-excavation onderzoek

- Gebruikssporenanalyse
- Materiaalstudie
- C14-datering
- Archeomagnetisch
- Dendrochronologisch
- Optisch gestimuleerde luminescentie
- Biochemisch analytisch
- Fysico-chemisch analytisch
- Diatomeeën
- Palynologisch
- Zaden en vruchten
- Hout
- Anthracologisch
- Gewervelde diersoorten
- Insecten en mijten
- Malacologisch
- Bodemkundig
- Fysisch antropologisch
- Geografisch
- Geomorfologisch
- Geologisch
- Conservatie
- Restauratie

1. DANKWOORD

Graag wensen we alle partners te bedanken voor de vlotte samenwerking, met name de Stad Ger-aardsbergen en het Agentschap Onroerend Erfgoed.

2. INLEIDING

Dit rapport vormt de neerslag van een archeologisch onderzoek uitgevoerd in juli 2013 op een perceel in de straat Driepikkel te Geraardsbergen. De Driepikkel is gelegen op de Oudenbergsite, beter bekend als 'De Muur van Geraardsbergen'. De aanleiding van het onderzoek is de uitbreiding van een reeds bestaande parking in het kader van de heraanleg van de Oudenbergsite.

Gelet op het landschappelijk belang van de Oudenberg kan verondersteld worden dat de site een belangrijk archeologisch potentieel heeft. Derhalve heeft het Agentschap Onroerend Erfgoed in het kader van de bouwvergunning een archeologisch onderzoek opgelegd.

De onderzochte zone wordt eerst geografisch/bodemkundig besproken en in haar historische context geplaatst. Vervolgens komt de gevolgde methodologie van het onderzoek aan bod, gevolgd door de beschrijving van de resultaten en de interpretatie. Ten slotte vormt de synthese en de samenvatting de afsluiting van dit rapport.

3. BESCHRIJVING VAN DE VINDPLAATS

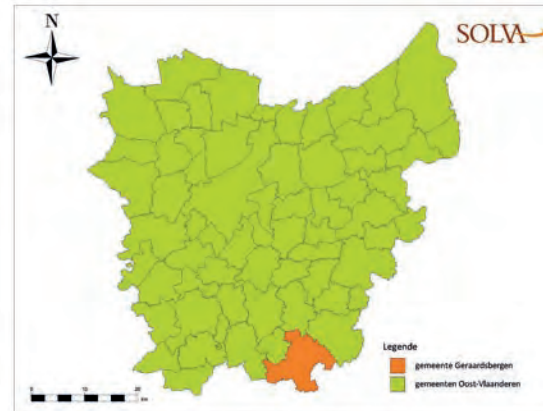
3.1. VINDPLAATSgegevens

1. Administratieve gegevens		
Opdrachtgever:	Stad Geraardsbergen	
Uitvoerder:	SOLVA Intergemeentelijk samenwerkingsverband voor ruimtelijke ordening en socio-economische expansie Joseph Cardijnstraat 60 9420 Erpe-Mere	
Vergunninghouder:	Taelman Evelien	
Beheer en plaats opgravingsarchief:	SOLVA, Dienst Archeologie Industrielaan 18 9320 Erembodegem	
Beheer en plaats vondsten en stalen:	SOLVA, Dienst Archeologie Industrielaan 18 9320 Erembodegem (voorlopig)	
Projectcode:	13-GER-DP + 2013/238	
Vindplaatsnaam:	Geraardsbergen / Driepikkel	
Locatie:	Driepikkel, Oudeberg	
Lambertcoördinaat 1:	X: 116329,5580; Y: 162647,6840	
Lambertcoördinaat 2:	X: 116355,5150; Y: 163625,3910	
Lambertcoördinaat 3:	X: 116391,6720; Y: 162659,5740	
Lambertcoördinaat 4:	X: 116359,2670; Y: 162683,6250	
Kadaster:	Afd. 1, Sectie B, perceel 80822	
Termijn:	1-4 juli 2013 & 8-10 juli 2013 & 15-16 juli 2013	
2. Onderzoeksopdracht		
Verwijzing naar de bijzondere voorwaarden:	Bijzondere voorwaarden bij de vergunning voor een archeologische opgraving: Geraardsbergen, Driepikkel (Oudeberg)	
Omschrijving archeologische verwachtingen:	Zie 4.2	
Wetenschappelijke vraagstelling:	Zie 5.1	
Oorzaak voor de ingreep in de bodem:	Uitbreiding parking	
Eventuele randvoorwaarden:	Zie 5.2	
3. Raadpleging van specialisten		
Omschrijving van de inbreng als hun advies werd ingewonnen bij substantiële staalname:	N.v.t.	
Omschrijving van de inbreng als zij betrokken worden bij de conservatie:	N.v.t.	
Omschrijving van de algemene wetenschappelijke advisering door externe personen:	N.v.t.	

3.2. TOPOGRAFISCHE, LANDSCHAPPELIJKE, BODEM- KUNDIGE SITUERING

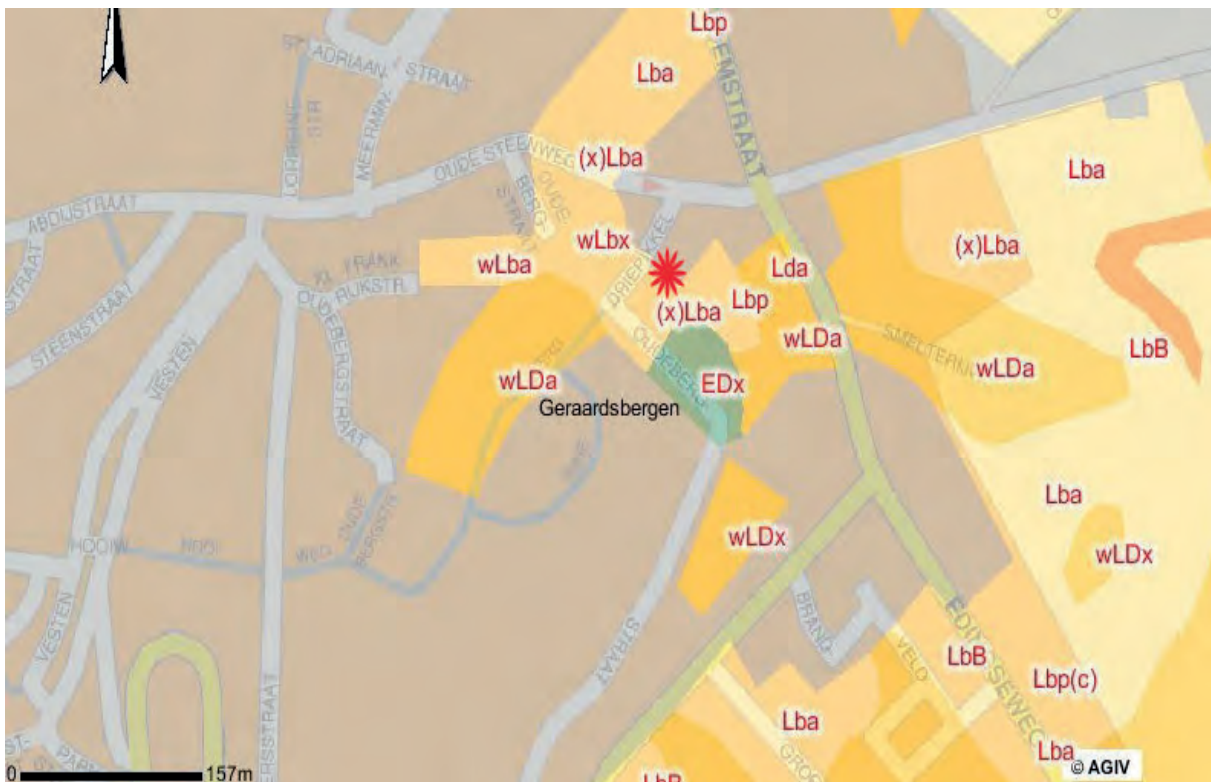
Geraardsbergen is gelegen in het zuidoosten van de provincie Oost-Vlaanderen en grenst aan Ninove, Herzele, Lierde en Brakel (Figuur 1). De gemeente behoort tot de ecoregio van de zuidwestelijke heuvelzone, meer bepaald het Zuid-Vlaams lemig heuveldistrict.

De site is gesitueerd in een landschap met uitgesproken reliëfverschillen, op de top van een 110 m hoge heuvel (getuigenheuvel) die het landschap ten oosten van de Dender domineert. Het onderzochte terrein helt sterk af in noordelijke richting.

Figuur 1: Situering van Geraardsbergen in Oost-Vlaanderen.

Het ca. 2200m² grote terrein te Driepikkel kent een droge zandleembodem met textuur b-horizont (code (x)Lba) en een droge zandleembodem zonder profiel (code Lbp). De gronden rondom de site zijn gekenmerkt door een zwak tot matig gleyige kleibodem met onbepaald profiel (EDx), een matig natte zandleembodem met textuur b-horizont (Lda), een matig natte tot matig droge zandleembodem met textuur b-horizont (wLda) en een droge zandleembodem met onbepaald profiel (wLbx) (zie Figuur 3).

Figuur 2: Uittreksel uit de topografische kaart met aanduiding van het onderzochte terrein (rode ster). (bron: AGIV)

4. HISTORISCHE EN ARCHEOLOGISCHE SITUERING

4.1 HISTORISCHE EN CARTOGRAFISCHE OMKADERING

Alvorens de onderzoeksresultaten worden voorgesteld geven we eerst een korte historische inleiding om het onderzoek in zijn context te plaatsen.

Historisch

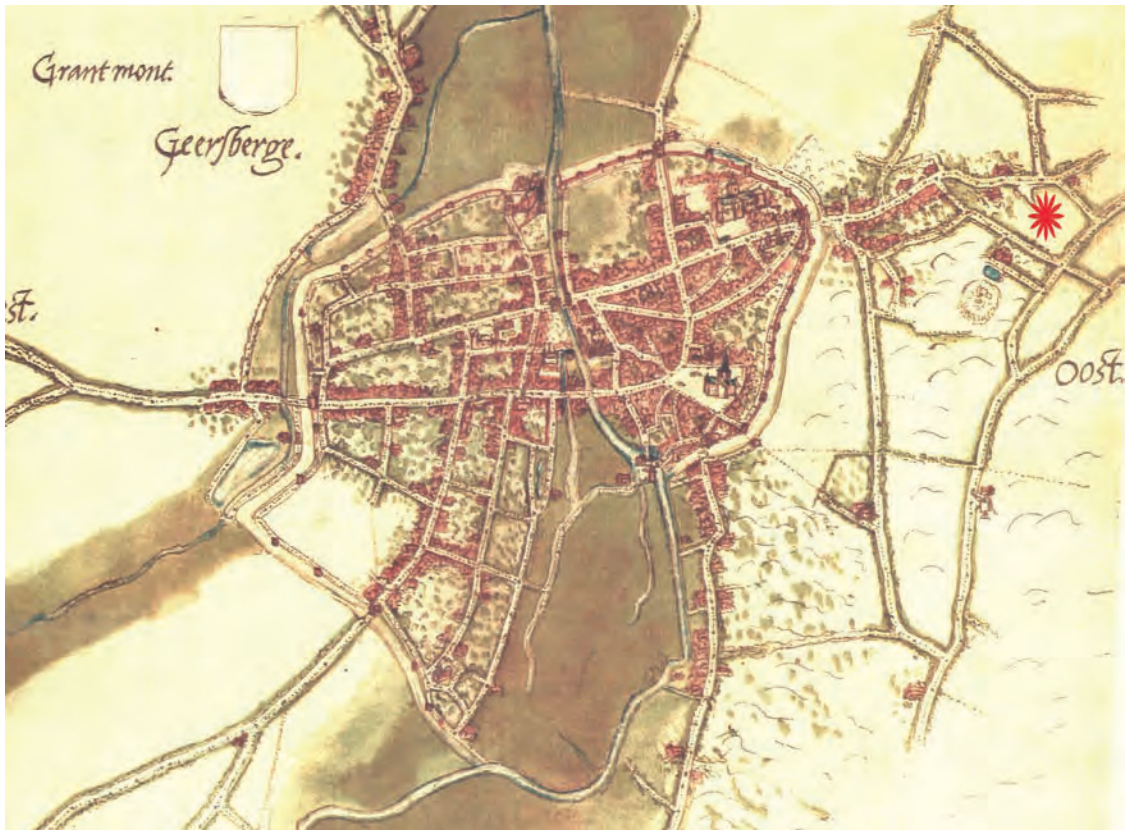
De eerste stappen naar de ontwikkeling van de stad Geraardsbergen vinden plaats in de jaren 1067-1070. Mogelijk groeide de stad verder uit de reeds bestaande nederzetting. Er zijn 2 hypothesen rond deze vroege stadsontwikkeling. Ofwel kwam er op de flank van de Oudenberg een ommuring die Geraardsbergen tot een versterkte stad maakte. Ofwel was er sprake van een burcht waarrond de stad ontstond. De discussie hieromtrent is nog actueel. Op basis van de historische bronnen staat wel vast dat in 1067 de toenmalige graaf van Vlaanderen Boudewijn VI een erfleen, liggend op de Oudenberg, koopt van de lokale heer. Andere gronden worden geruimd. De grafelijke politiek had de bedoeling Geraardsbergen voldoende aantrekkingskracht te verlenen om een bevolkingsgroei in de hand te werken. Een belangrijke stap hierbij was het verlenen van de *Vrijheidskeur*, door de graaf in 1068. Ook de oprichting van de Sint-Adriaansabdij zorgde uiteindelijk voor een verdere ontplooiing. Het is duidelijk dat het ontstaan van Geraardsbergen niet spontaan gebeurde, maar eerder het gevolg is van politieke beweegredenen. Door haar goede ligging en strategische positie was een ommuring noodzakelijk om van Geraardsbergen een veilige stad te maken.

Figuur 3: Uittreksel uit de bodemkaart met aanduiding van het onderzochte terrein (rood kader). (bron: AGIV)

Figuur 4: Kadasterkaart met aanduiding van het onderzochte terrein (rood kader).

Figuur 5: Kaart van Jacob Van Deventer met aanduiding van het onderzochte terrein, ca. 15

Volgens de 17de-eeuwse geschiedschrijver Gramaye was Geraardsbergen in 1627 een grote ommuurde stad, de vierde stad van Vlaanderen, zoals ook in de stadskeur genoteerd. Er werd een onderscheid gemaakt tussen de benedenstad, het deel ten westen van de Dender, en de bovenstad, ten oosten ervan. Rondom de stad bevonden zich akkerlanden (in het westen) en bossen (in het oosten, voorbij Oudenberg). Het lijkt waarschijnlijk dat de bovenstad in één keer is ontstaan, met de Markt als centrum.¹ Opvallend is de O.-L.-V.-kapel boven op het hoogste punt van de Oudenberg. Oorspronkelijk bevond zich een bidplaats op deze top, door een kluizenaar in 1294 opgericht. In 1648 was de kleine bidplaats uitgegroeid tot een bedevaartsoord voor de hele stad. In deze periode werd het Onze-Lieve-Vrouw beeld in de kapel geplaatst, waaruit meteen de naam van de kapel is afgeleid. Het gebouw onderging in 1724-1733 een aantal herstellingen. Pas in 1905 werd de kapel heropgericht tot het huidige neobaroque gebouw en zal het in 1940 onderdeel uitmaken van de beschermde Oudenbergsite.²

Cartografisch

Het geraadpleegde kaartmateriaal biedt een blik op de evolutie die de stad heeft ondergaan. De oudste kaart die onder de loep werd genomen, van de hand van Jacob Van Deventer (circa 1560), biedt een zicht op de stad ongeveer 500 jaar na de eerste ontwikkeling. Het valt meteen op dat de locatie van Driepikkel is gesitueerd buiten de oude stadskern, ten oosten van de bovenstad. Rond 1560 bestond het terrein langs Driepikkel uit weide, omgeven door drie wegen.

Johannes Blaeu maakte in 1649 een afbeelding van de stad als onderdeel van zijn Atlas Major. Hierop is de stad met haar versterkingen te zien, net als enkele in het oog springende gebouwen en de kapel bovenop de Oudenberg. Opvallend is de hoge positie van de Onze-Lieve-Vrouwekapel, op een prominente heuvel, en groene flanken errond waar bewoning ontbreekt.

Figuur 6: Afbeelding van Johannes Blaeu, 1649.

1 De Ro, 2009, p. 26-51.

2 <https://inventaris.onroerenderfgoed.be/dibe/relict/8482> en <http://geraardsbergen.be>

Figuur 7: Atlas van De Ferraris, ca. 1771-1778.

Figuur 8: Atlas der Buurtwegen met aanduiding van het onderzochte terrein, 1840.

De militaire kaart daterend uit de tweede helft van de 17de eeuw is vooral gericht op het uitbeelden van de stadsversterking en de invalswegen, niet zozeer op een gedetailleerde weergave van de stadsontwikkeling en van het platteland. De locatie van Driepikkel en Oudenberg is moeilijk te bepalen.

Op de kaart van de Ferraris (circa 1771-1778) is het stratenpatroon van de stad terug duidelijker afgebeeld. Tussen de Onze-Lieve-Vrouwekapel en de oude Brusselse Poort is Driepikkel gesitueerd. De straat wordt langs weerszijden geflankeerd door een bomerij.

Ook op de Atlas der Buurtwegen is duidelijk dat het terrein rond 1840 onbebouwd was (Figuur 8).

Het is duidelijk dat het geraadpleegde kaartmateriaal een eenvoudige situatie schetst van de onderzoekslocatie als een onbebouwd terrein. Van circa 1560 tot op heden heeft het terrein volgens de cartografische gegevens geen bewoning gekend. Via archeologisch onderzoek is het mogelijk eventueel oudere sporen te traceren.

4.2. ARCHEOLOGISCHE SITUERING

Archeologische kennis van de regio

De Centraal Archeologische Inventaris (CAI), de inventariskaart van de gekende archeologische vindplaatsen, geeft voor de nabije omgeving geen extra informatie. Archeologische informatie te Geraardsbergen concentreert zich op het historische stadscentrum. Op verschillende plaatsen is in het verleden archeologisch onderzoek verricht.³ Eenmaal buiten het historische centrum is archeologische info zeer schaars of zelfs geheel afwezig. Desondanks kunnen we, naar analogie met de ruimere regio, veronderstellen dat deze regio heel wat archeologisch potentieel bevat. Door de specifieke landschappelijk prominente positie van de Oudenberg kunnen we veronderstellen dat deze locatie een belangrijk archeologisch potentieel heeft, gaande van prehistorische vindplaatsen (denk aan de midden-paleolithische vindplaats op de nabij gelegen Congoberg te Vollezele) tot meer recente periodes (vgl. bijvoorbeeld met de Romeinse aanwezigheid op de Kersterheide te Gooik). Hoewel er geen directe aanwijzingen voor bestaan, moeten we redelijkerwijze veronderstellen dat ook de Oudenbergsite een belangrijk archeologisch potentieel kan hebben.

Voorgaand archeologisch onderzoek

In de onmiddellijke omgeving van het onderzoeksproject en op het terrein zelf is er nog geen archeologisch onderzoek verricht.

³ Verlaeckt, 2004, De Brouwer, 2008 en Solva Archeologie-Rapport 3.

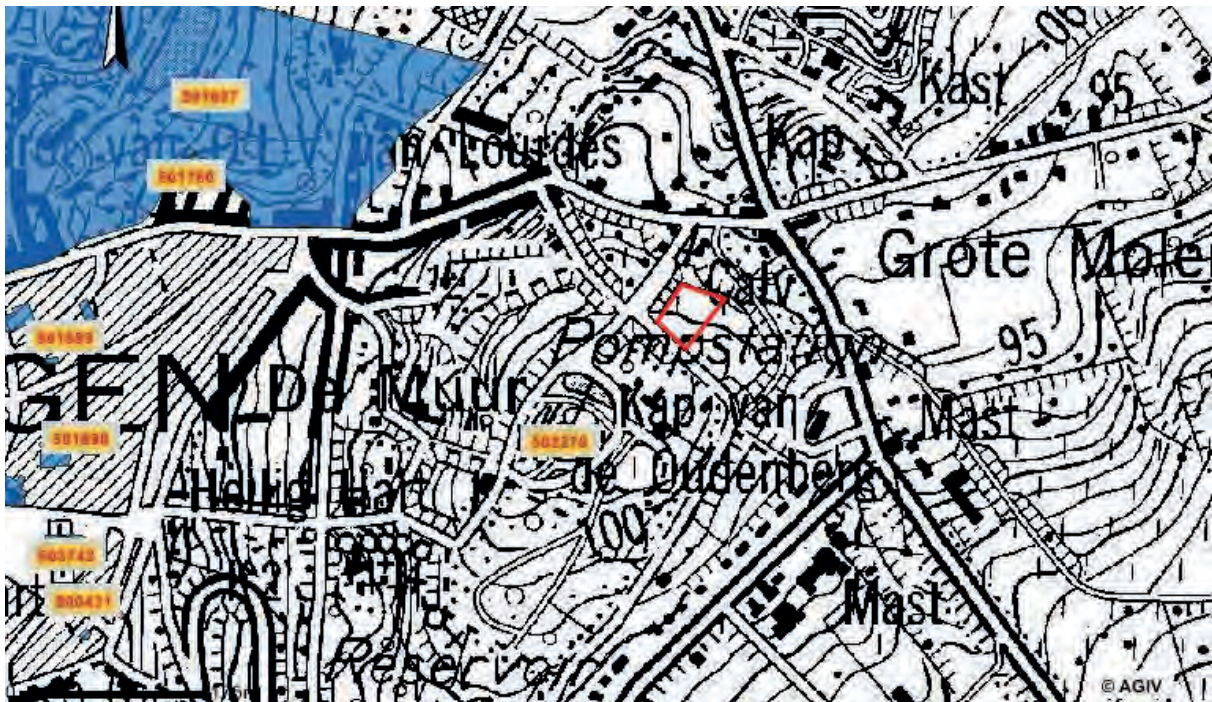
5. ONDERZOEKSOPDRACHT

5.1. VRAAGSTELLING

De aanleiding van het project is de uitbreiding van de huidige parking langs Driepikkel, naast de Oudenberg. Het doel van het onderzoek is de eventuele aanwezigheid van archeologische sporen te registreren in grondvlak en ze in de juiste tijdsperiode te plaatsen. Dit moet leiden tot een inschatting van het archeologisch erfgoed.

5.2. RANDVOORWAARDEN

De bijzondere voorwaarden bevinden zich in bijlage.

Figuur 9: Uittreksel uit de CAI met aanduiding van locaties met archeologische waarde. (Bron: cai.erfgoed.net)

6. WERKWIJZE EN OPGRAVINGSSTRATEGIE

6.1. METHODOLOGIE TERREINWERK

De diepte van de afgraving voor de aanleg van de parking is ca. 35 cm, waarbij de topografie van het actuele maaiveld wordt gevolgd. In samenspraak met de stad Geraardsbergen en het Agentschap Onroerend Erfgoed is beslist dat indien blijkt dat het archeologisch niveau zich boven de af te graven 35 cm bevindt, de archeologische sporen worden opgegraven, waarna men het vlak op de voor de werkzaamheden gewenste diepte kan afgraven. Indien blijkt dat het archeologisch niveau zich dieper bevindt onder de af te graven 35 cm, dienen proefputten te worden aangelegd om de diepte van het archeologisch niveau te bepalen. Daarbij is afgesproken dat, wanneer het een gering verschil betreft, tot op het archeologisch niveau wordt gegraven. Indien het archeologisch niveau zich echter op grotere diepte bevindt, dient het Agentschap gecontacteerd te worden voor verdere aanpak. (cfr. Startvergadering d.d. 15-05-2013)

Bij het afgraven tot -35 cm bleek de onderkant van de ploeglaag nog niet bereikt te zijn. Om het archeologisch niveau te kunnen traceren, zijn cfr. de afspraken verspreid over het terrein profielputten aangelegd. Uit de geregistreerde profielen bleek het archeologisch niveau zich op circa -45 cm te bevinden. In samenspraak met het Agentschap Onroerend Erfgoed is beslist het terrein 10 cm dieper af te graven. Op deze manier kon toch een inschatting gemaakt worden van het archeologisch potentieel. Wegens de geringe diepgang van de werken van de aannemer, was couperen enkel aangewezen bij oppervlakkige sporen. De nadruk lag voornamelijk op het registreren van het grondplan en de profielen.

De sporen zijn geschaafd, gefotografeerd en beschreven. Het volledige terrein is met behulp van een totaalstation geregistreerd, waardoor via AutoCAD 2013 een totaalplan werd bekomen. Drie kuilen zijn gecoupeerd met als doel de aard en datering ervan te kunnen bepalen. Er zijn 10 profielputten aangelegd om een beter beeld te krijgen van de bodemopbouw. Elk profiel is gefotografeerd, getekend op schaal 1/20 en per laag beschreven. Bij de verwerking zijn alle spoorbeschrijvingen, plannen, foto's, vondstbeschrijvingen en -behandelingen ingevoerd in de archeologiedatabank van SOLVA. Alle vondsten kregen een identificatienummer.

6.2. METHODOLOGIE VERWERKING

Het gebruik van gestandaardiseerde fiches en een gestandaardiseerde nummering van de sporen en de lagen in een spoor – en alles wat daarmee samenhangt (foto's, plannen, vondsten) – heeft niet alleen te maken met het stroomlijnen van de registratie op het veld, maar ook met de verwerking van deze gegevens tijdens de rapportage.

De dienst archeologie van SOLVA heeft in de loop van 2009 de ontwikkeling van een databank geïnitieerd. Haar doel is het kunnen zowel invoeren en opslaan, als raadplegen en beheren van alle gegevens – velddata en externe informatie – in één systeem. Daarenboven is het de opzet om met de databank overzichtelijke lijsten te kunnen genereren, die als bijlagen kunnen dienen in de rapporten. Deze databank is geen star gegeven, maar een 'ongoing' project, te meer nu ook de stap is gezet naar een volledig digitale registratie op het terrein.

De absolute basis van de databank, de kleinste atomaire eenheid als het ware, is het spoor. Dit omvat elk spoor, elk onderdeel van een spoor alsook elke actie die in het verleden haar sporen in de ondergrond naliet. Deze kleinste eenheid valt uiteen in zeven types: 'laag', 'muur', 'vloer', 'skelet', 'hout', 'vertical feature interface' of 'VFI' en 'horizontal feature interface' of 'HFI'. Voor elk type spoor bestaat één gestandaardiseerde fiche in de databank. Aan deze kleinste eenheid wordt alles gekoppeld: tekeningen, foto's én vondsten. Bovendien worden op dit niveau de eerste relaties gelegd tussen de sporen onderling: een spoor 'is recenter', 'is ouder', 'gelijktijdig met' of 'hetzelfde als' een ander spoor.

Op een tweede niveau in de databank staan de contexten. Contexten groeperen één of meerdere sporen. Elke context krijgt een individueel nummer, namelijk het nummer van het eerste spoor dat tot deze context behoort. Het is evenwel zo dat niet elk spoor noodzakelijk deel uitmaakt van een context. Verstoringen en 'negatieve sporen', sporen die na couperen geen of een natuurlijk spoor blijken te zijn, worden niet tot het niveau van een context gebracht, maar bestaan enkel tot op het spoorniveau. De tekeningen, foto's en vondsten die gekoppeld zijn aan een spoor worden door de databank automatisch verbonden aan de context waartoe ze behoren. Vanuit dit contextniveau kan men dus makkelijk navigeren in de verschillende sporen van die context en waaraan de vondsten, tekeningen en foto's verbonden zijn. Op dit niveau laat de databank eveneens toe chronologische/stratigrafische relaties te leggen tussen de contexten onderling.

Het derde niveau in de databank bevat de structuren. Structuren groeperen op hun beurt één of meerdere contexten. Ook zij krijgen een individueel nummer, met name het eerste contextnummer dat tot deze structuur behoort. Indien bijvoorbeeld een gebouwplattegrond (structuurniveau) is vastgesteld, bestaande uit verschillende paalsporen (contextniveau), dan zal deze gebouwplattegrond het nummer dragen van een context (een paalspoor) die deel uitmaakt van deze structuur. Elk paalspoor (contextniveau) kan op zijn beurt bestaan uit een paalkern (spoorniveau) en een insteek (spoorniveau). Opnieuw is het zo dat niet elke context tot een structuur hoeft te behoren. De databank groepeert onder een structuur telkens de tekeningen, foto's en vondsten die gekoppeld zijn aan de contexten die deel uitmaken van de structuur. Opnieuw is vanuit het structuurniveau gemakkelijk te navigeren tussen de verschillende contexten die ertoe behoren en zo, verder afdalend, uiteindelijk tussen de verschillende sporen. Op dit niveau kunnen eveneens chronologische/stratigrafische relaties gelegd worden tussen structuren.

Het zijn de contextnummers en, indien gegroepeerd onder een structuur, de structuurnummers die verder in de tekst de leidraad vormen. Voor de volledigheid geven we nog mee dat er thesauruslijsten zijn opgesteld die duidelijk definiëren welke archeologische gehelen als context dan wel als structuur geïnterpreteerd worden.

Wat de vondsten en de staalnames betreft, wensen we mee te geven dat de databank een uitgebreide mogelijkheid tot determinatie en datering voorziet. Beide gebeuren zoals vermeld op het spoorniveau. Hieraan zijn de verschillende inventarisnummers van de vondsten gekoppeld. Bij het ingeven van de vondsten wordt 'automatisch' een datering gegenereerd, maar deze kan manueel overschreven worden. Dit geldt op spoor-, context- en structuurniveau. De databank laat eveneens toe de vondstgegevens te bevragen en te gebruiken, dit laatste onder meer door middel van grafieken. Bovendien kan voor elke vondst een logboek van de verschillende behandelingen aangemaakt worden.

De databank bevat tot slot alle relevante documenten met betrekking tot een project in een map 'bijlagen': BVS, rapport, plannen, overzichtsfoto's, rapporten natuurwetenschappelijk onderzoek, taalplan,...

6.3. MOTIVATIE VAN DE SELECTIE VAN MATERIAAL EN STAALNAME

Tijdens het onderzoek zijn alle aangetroffen vondsten, exclusief de vele fragmenten bouw materiaal, gereguleerd en geregistreerd.

7. BESCHRIJVING VAN HET ARCHEOLOGISCH ONDERZOEK

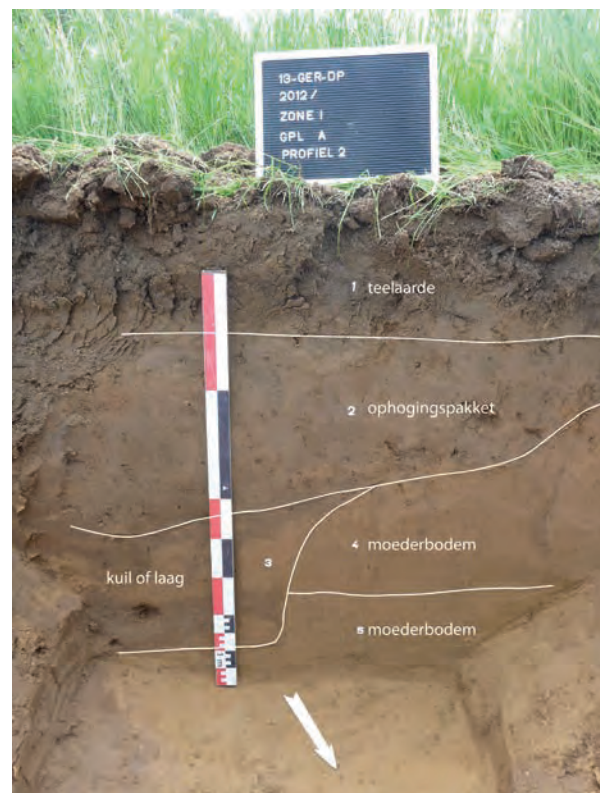
Met het oog op het verkrijgen van een duidelijk beeld op de stratigrafische opbouw van het terrein zijn op regelmatige afstand van elkaar tien profielputten aangelegd. Hieruit blijkt de bodemopbouw over het algemeen vrij eenvoudig te zijn.

De moederbodem bestaat uit geligbruine zandleem. In profielen 6 en 10 verschijnt onder de uitgeploegde ploeglaag meteen deze moederbodem. In sommige profielen vertoont de moederbodem natuurlijke gelaagdheid (vb. profiel 1, Figuur 10).

In de zuidwestelijke en zuidelijke helft tot centraal in het vlak zijn echter onder de teelaarde twee overlappende ophogingspakketten geregistreerd. Deze zijn waarneembaar in de profielen 1, 2, 3, 4, 9, 11, 12 en 13. Het gaat enerzijds om een vrij recent ophogingspakket uit de nieuwste tijd (context I-A- -1-2) en anderzijds een laatmiddeleeuws pakket (context I-A- -2-2). Waarom deze pakketten enkel op het hoger gelegen zuidelijk deel zijn terug te vinden is onduidelijk. De sterke hellingsgraad van het terrein en de daarmee gepaard gaande erosie moet hier zeker in het achterhoofd worden gehouden.

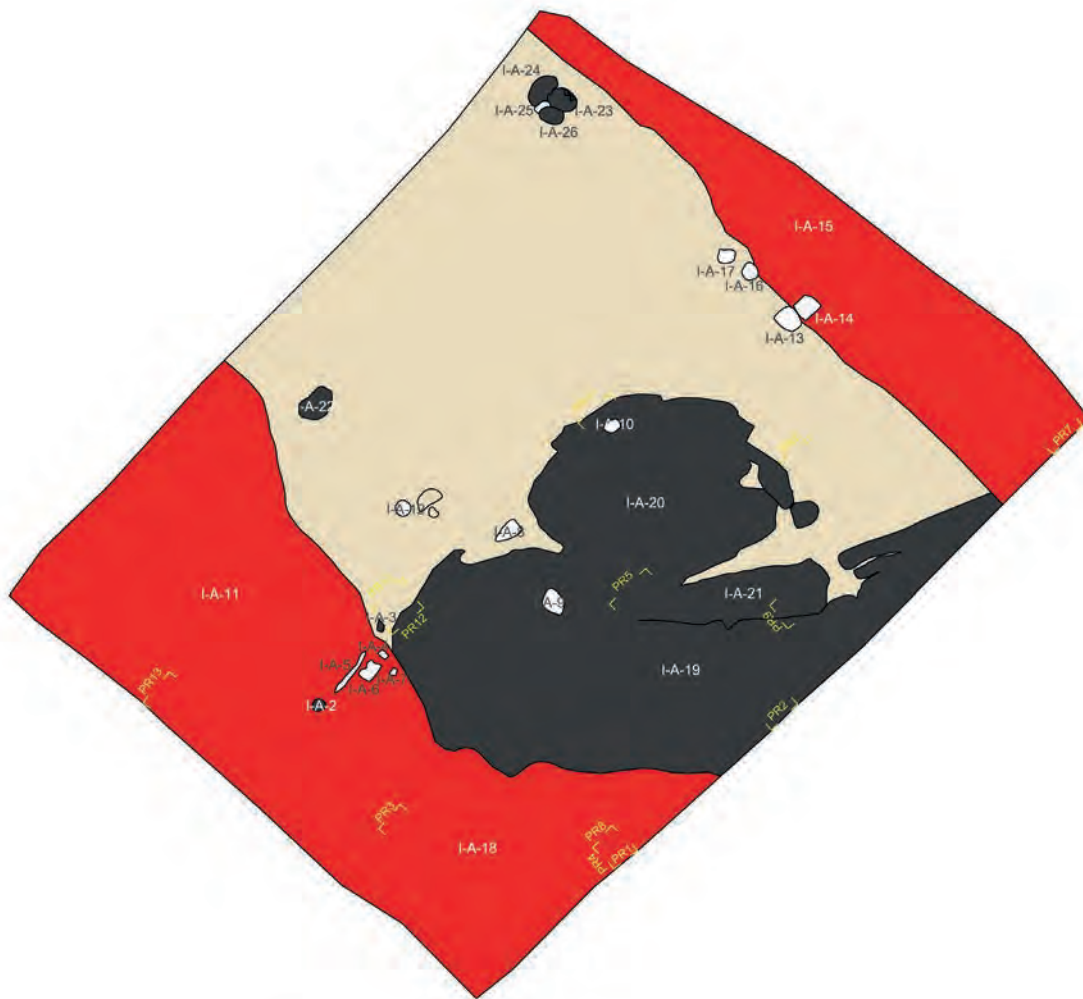
Figuur 10: Profiel 1

Figuur 11: Profiel 2

Figuur 12: Profiel 12

SOLVA

0 20m

Figuur 13: Algemeen faseringsplan. Donkergrijs: late middeleeuwen; rood: nieuwste tijden; lichtgrijs: zandleem.

Het eerste pakket (context I-A- -1-2; sporen I-A-11 en I-A-18) is geregistreerd over een maximale lengte van 37 m en een maximale breedte van 20 m. Hierin zitten plaatselijk nog resten van de daarboven liggende recente laag (I-A-1, niet op plan) en resten van de ploeglaag. Het recente puin dat bij die bovenliggende lagen hoort, is ook in het ophogingspakket aangetroffen, waardoor het mogelijk gelijktijdig is. Het pakket bestaat uit grijsig bruine zandleem met veel baksteen-, ijzerzandsteen, leisteen en kalkzandsteenbrokjes en -brokken. Het verzamelde aardwerk bestaat enerzijds uit middeleeuws gedraaid aardewerk, maar anderzijds uit post-middeleeuws aardewerk: rood lokaal aardewerk, faience en porselein. Daarnaast is er ook glas aangetroffen. Zowel het aardewerk als de stratigrafische ligging doet vermoeden dat dit pakket in de nieuwe of nieuwste tijd kan worden gedateerd.

Het onderscheid met het tweede, meer in noordelijke richting uitlopend pakket (context I-A- -2-2; sporen I-A-19 en I-A-20) is miniem. Ook hier betreft het een verrommeld pakket met opvallend veel puinbrokjes waaronder heel veel brokken ijzerhoudende zandsteen en verbrande leem (of zeer broze baksteenbrokken?). In profiel 12 is te zien hoe dit pakket uit verschillende lagen bestaat (Figuur 12). Daarnaast verloopt het niet egaal met de helling van het terrein, maar blijkt deze hier en daar dieper te liggen. Verspreid over het terrein bevinden er zich dan ook enkele kuilen (I-A-2 tot en met I-A-13,) die kunnen geassocieerd worden met de besproken laag. Ze tekenen zich af als kuilen aan de rand van het

pakket I-A- -2-2 (Figuur 13). In een van de kuilen werd de rand en beide oren van een vroeg 14de-eeuwse grape aangetroffen (Figuur 20 en 21). Ook in profiel 5 is het grillig verloop van het pakket zichtbaar. Het verzamelde aardewerk bestaat voornamelijk uit lokaal grijs gedraaide fragmenten, waaronder 3 oren van kannen of kruiken. Eén grijze rand is afkomstig van een 13de-eeuwse kan, een ander behoort tot een 14de-eeuwse grape. Daarnaast is ook een rand van een grijs deksel aangetroffen (Figuren 23 en 24). Het rode aardewerk is in mindere mate aanwezig en bestaat uit een bodemfragment en een wandscherf. Deze vondsten laten toe het pakket in de late middeleeuwen te dateren.

Bij het zetten van profiel 9 werden uit het pakket enkele romeinse wandscherven verzameld. Deze zijn sterk verweerd en kunnen worden beschouwd als intrusief materiaal (Figuur 31).

De grote hoeveelheid ijzerhoudende zandsteen in dit pakket is opvallend. Samen met de aanwezigheid van de verbrande leem, en in minder mate aardewerkfragmenten, is het mogelijk dat het hier bouwafval betreft. De vraag kan worden gesteld of het hier resten zijn van een bepaalde bouwphase van de kapel gaat, of dat het afval van een andere plaats afkomstig is.

De dikte van de ophogingslagen varieert tussen 20 en 50 cm. Er zijn in beide pakketten recente kuilen afgelijnd, waarvan één in een profielput is gecoupeerd (I-A-3). Gelet op de dikte van de laag enerzijds en de beperkte noodzakelijke diepte voor de werken anderzijds, was verder uitgraven en couperen van deze pakketten niet noodzakelijk.

Langs de volledige oostelijke zijde van het terrein is over de volledige breedte een recent pakket (context I-A- -7-2, laag I-A-15) aangetroffen (Figuur 15). Het gaat óf om een perceelsgracht óf om de aanzet van een ophogingspakket aan de rand van het perceel (bijvoorbeeld door opgestapeld colluvium tegen een verdwenen haag?). Slechts één zijde was binnen de grenzen van het onderzoeksterrein gelegen. Daar dit spoor parallel met de perceelsgrens loopt, en deze in profiel 7 de aanzet van een

Figuur 14: Zicht op de laatmiddeleeuwse pakketten, vanuit oostelijke boek.

gracht vertoont, is het aannemelijker dat het een gracht betreft. Dit spoor is geregistreerd over 40 m in lengte en minimaal 7 m in de breedte en bestaat uit donkerbruine zandleem met stukjes baksteen, ijierzandsteen, verbrande leem en houtskool. De vondsten uit dit spoor bestaan uit rood aardewerk, waaronder een oor van een lollepoot of hengselpot; een weinig grijs aardewerk, wellicht intrusief materiaal van de oudere sporen; een pijpenkopje en steengoed, waaronder een fragment Westerwald. Het gerecupereerde materiaal laat een datering toe in de nieuwe of nieuwste tijd. Ook hier is het spoor niet verder geregistreerd aan de hand van coupes, gelet op de beperkte diepte van de voorziene werken.

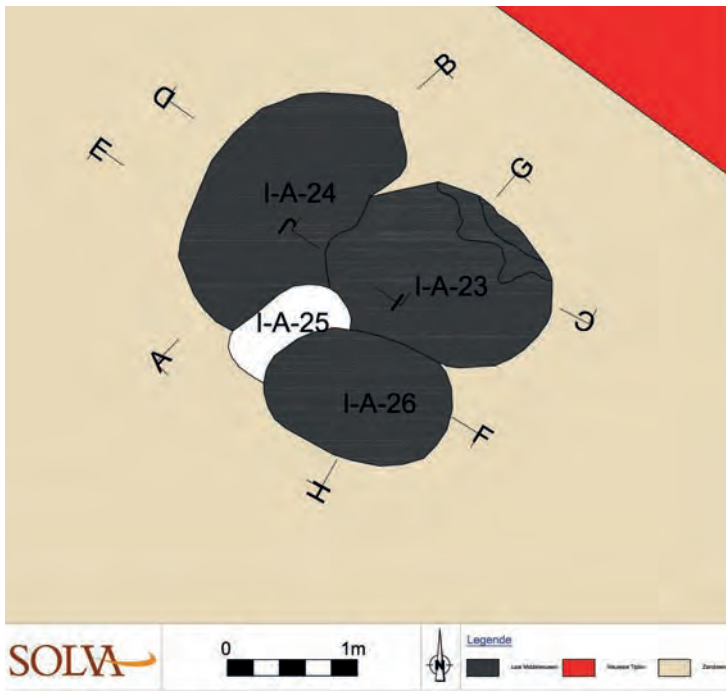
Behalve deze omvangrijke vullingspakketten of sporen, zijn verspreid over het vlak nog enkele kuilen geattesteerd. Deze vertoonden geen herkenbare samenhang. Enkele kuilen zijn gecoupeerd met de bedoeling meer informatie te kunnen verzamelen wat de functie en datering betreft.

Aan de noordwestelijke grens van het vlak bevinden zich drie kuilen. De eerste kuil (I-A-22) vertoont in het grondvlak veel ijzerconcretie rondom het spoor, met in de coupe een scherpe aflijning. De ondiepe kuil (ca. 20cm diep) bestaat uit grijsig bruine zandleem met vlekken lichtbruin en oranjebruin. Het bevat resten van houtskool, mangaanspikkels en ijzerconcreties. Het materiaal dat in de kuil is aangekomen bestaat uit 11 wandfragmenten in rood aardewerk, waarvan 1 loodglazuur bevat (Figuur 27). Daarnaast is een wandfragment van steengoed gerecupereerd. Deze wijzen op een datering in de late middeleeuwen. De functie van de kuil is niet achterhaald.

In de noordelijke hoek van het vlak zijn verschillende coupes gezet op wat in het grondvlak geregistreerd werd als vier verschillende kuilen die elkaar oversnijden (I-A-23, I-A-24, I-A-25 en I-A-26) (Figuur 16). Na couperen is duidelijk dat enkel context I-A-23 een apart spoor vormde; de overige waren ver-

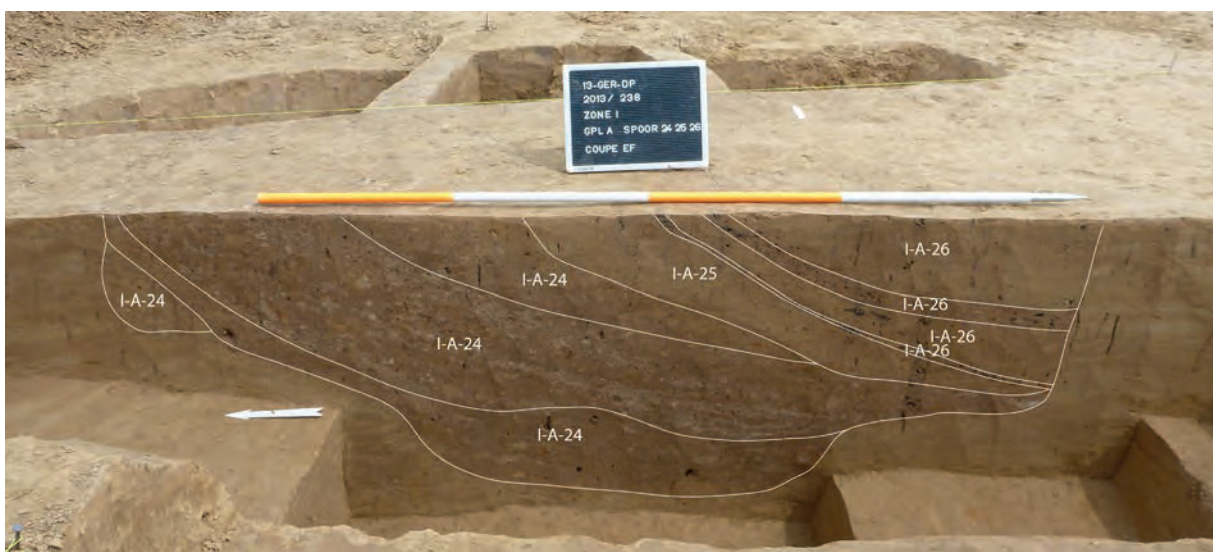
Figuur 15: Zicht op spoor I-A-15, vanuit oostelijke hoek.

Figuur 16: Detail van grondplan A

Figuur 17: Deel van de coupe GH op spoor I-A-26 en I-A-23 met aanduiding van de oversnijding

Figuur 18: Coupe EF op spoor I-A-24, I-A-25 en I-A-26.

schillende lagen die tot één kuil behoren (Context I-A-24).

Context I-A-23 bestaat uit drie lagen met daarin een houtskoolrijk pakket. Slechts 1 grijze kogelpotrand werd uit deze kuil gerecupereerd (Figuur 29). Er zijn eveneens brokjes verbrande leem en ijzerconcretie bewaard. Coupe GH bevestigt dat dit spoor ouder is dan de andere kuil.

Door coupe AB op spoor I-A-24 lijkt dit spoor aanvankelijk apart te staan van I-A-25 en I-A-26, maar coupe EF spreekt dit tegen. Hierin is geen onderscheid te zien tussen de drie pakketten: de kuil (context I-A-24) is 2,60 m lang en circa 1 m diep, bestaand uit negen zandleemlagen waarvan twee kleine houtskoolrijke lenzen. Het spoor bevat spikkels en brokjes houtskool, verbrande leem, mangaan en ijzerconcretie. Het gerecupereerde materiaal laat een datering toe van deze kuil in de late middeleeuwen. Het gaat meer bepaald om 5 wandscherven en 1 rand in grijs aardewerk, en 1 rand in rood aardewerk, alle lokaal vervaardigd.

8. ASSESSMENT EN BASISANALYSE VAN DE VONDSTEN EN STALEN

De belangrijkste vondstencategorie vormt het aardewerk: grijze en rode, lokaal gedraaide ceramiek en enkele steengoedfragmenten. De overige vondsten bestaan uit bouwelementen (baksteen en daktegels) een fragment pijp-aardewerk en metaal. Opvallend is de grote hoeveelheid ijzerzandsteen die verspreid over het terrein is aangetroffen.

Het grijs, lokaal gedraaid middeleeuws aardewerk is het best vertegenwoordigd. In totaal zijn er 78 scherven aangetroffen, waarvan 63 wanden, 5 oren, 2 bodems en 8 randen (context I-A-1, I-A-3, I-A-1-2, I-A-2-2, I-A-7-2, I-A-22, I-A-23, I-A-24, I-A-26). Eén rand is afkomstig van een kogelpot (context I-A-23), één rand van een 14de-eeuwse grape (context I-A-1) en één oor van een kruik of kan (context I-A-2-2).

Ook zijn er 18 wanden, 2 randen, 1 oor en 1 bodem rode, lokaal gedraaide ceramiek bewaard (context I-A-1, I-A-1-2, I-A-2-2, I-A-2, I-A-15 en I-A-26). Het bodemfragment vertoont een aanzet tot standvin (context I-A-2-2). De rand met oor is afkomstig van een 14de-eeuwse grape (context I-A-2), net als het fragment uit context I-A-1. Het oor uit context I-A-15 is een afgebroken restant van een hengselpot of lollepot.

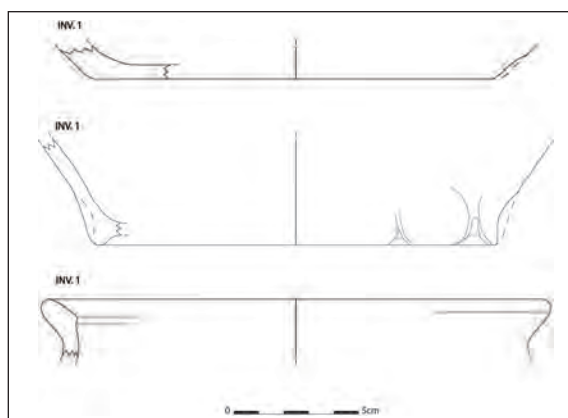
De tweede meest voorkomende categorie is het postmiddeleeuwse aardewerk. Het betreft rood, lokaal gedraaide ceramiek - in totaal 16 wanden, 3 randen en 3 oorfragmenten (context I-A-2 en I-A-7-2), 8 stukjes steengoed (context I-A-1, I-A-7-2 en I-A-22) en 2 stukjes faience fine en 1 scherfje porselein (alle drie uit context I-A-11).

Een laatste categorie ceramiek is de kleine verzameling Romeinse scherven (context I-A-9-4). Het betreft 16 wanden die reducerend zijn gebakken. Dit aardewerk is aangetroffen in profiel 9, in één van de lagen van de laatmiddeleeuwse ophogingspakketten.

Resten van bouwelementen zijn schaars: slechts 3 fragmenten van een daktegel (context I-A-1 en I-A-22) en 5 stukken baksteen (context I-A-22) zijn bewaard. Dit is deels te wijten aan het selectief verzamelen van het bouw materiaal uit de recentere pakketten.

In het opgravingsvlak zijn tot slot 65 stukken ijzerzandsteen gerecupereerd (context I-A-1, I-A-1-2, I-A-7-2, I-A-2-2, I-A-24, I-A-26).

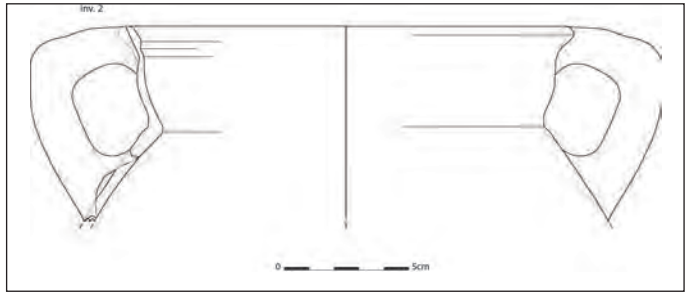
Het is duidelijk dat het aangetroffen materiaal de sporen plaatst in de late middeleeuwen en recenter, tot de nieuwste tijden. Romeins materiaal is enkel in een verspitte context aangetroffen.

Figuur 19: Grijs aardewerk uit context I-A-1 (inventarisnummer 1). Boven: bodem van een kan/kruik met afgebroken standvin, midden: bodem van en kan/kruik met aaneensluitende standvinnen, onder: kogelpotrand.

Figuur 20: Grape in rood aardewerk uit context I-A-2 (inventarisnummer 2)

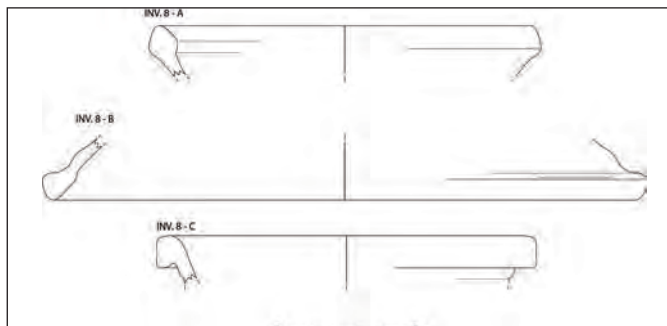
Figuur 21: rand met oor van een vroeg 14de-eeuwse grape uit context I-A-2 (inventarisnummer 2)

Figuur 22: Aardewerk uit de gracht I-A-15 (context I-A- -7-2) (inventarisnummer 5)

Figuur 23: grijs aardewerk uit context I-A- -2-2 (inventarisnummer 8). Links- en rechtsboven: kogelpotten; midden: kom met draperiedecor; onder: deksel

Figuur 24: randen uit context I-A- -2-2 (inventarisnummer 8) A: kogelpot, B: deksel, C: kogelpot.

Figuur 25: Aardewerk uit context I-A- -2-2: links: Langerwebe steengoed, midden: schouder en halsfragment van een grape in rood aardewerk, rechts: steengoed (inventarisnummer 8)

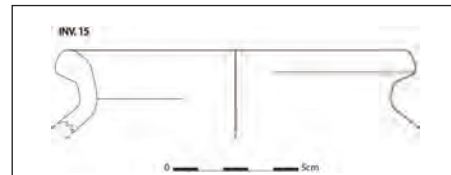
Figuur 26: grijs aardewerk uit context I-A- -2-2 (inventarisnummer 8)

Figuur 27: grijs aardewerk en steengoed uit I-A-22 (inventarisnummer 8)

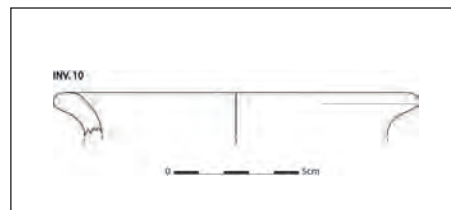
28: grijs aardewerk uit I-A-23, waaronder de rand van een kogelpot (inventarisnummer 15)

Figuur 29: rand van een kogelpot uit I-A-23 (inventarisnummer 15)

Figuur 31: Romeinse grijs aardewerk uit Profiel 9, laag 4, met context I-A- -9-4 (inventarisnummer 22)

Figuur 30: kogelpotrand (?) uit I-A-24 (inventarisnummer 10). De binnenzijde is beroet.

9. SYNTHESE

9.1. SYNTHESE

Naar aanleiding van de geplande uitbreiding van de actuele parking langs Driepikkel in Geraardsbergen, is in juli 2013 een kortstondig archeologisch onderzoek uitgevoerd. Hieruit blijkt dat de onderzoekslocatie een aantal laatmiddeleeuwse en recentere sporen bevat. Het betreft meer bepaald een laatmiddeleeuws onregelmatig ophogingspakket op het hoogst gelegen deel van het site met voornamelijk bouwafval. Dit pakket verloopt zeer grillig en uit zich op een lager niveau in verschillende kuilen. Het aardewerk dat hieruit afkomstig is, dateert bijna geheel uit de late 13de - begin 14de eeuw. Het weinige en sterk verweerde Romeins aardewerk is intrusief, maar wijst alvast op oudere bewoning in de omgeving. Het is niet duidelijk vanwaar dit pakket afkomstig is, maar de vele kleine en grote brokken ijzerhoudende zandsteen wijzen op bewerking van dit gesteente, wat mogelijk diende voor een belangrijk bouwwerk. Het valt niet uit te sluiten dat het hier resten van de bouw van de nabijgelegen kapel betreft. Daarnaast zijn uit dezelfde periode 2 kuilen opgegraven waarvan de functie niet is gekend. Het gaat mogelijk om extractiekuilen. Er werd nauwelijks materiaal in teruggevonden. Naast deze laatmiddeleeuwse sporen zijn jongere pakketten aangetroffen op het hoogst gelegen deel van de site. Ze wijzen op de ophoging van een deel van het terrein. De noordoostelijke perceelsgrens werd in oorsprong gevisualiseerd door middel van een brede gracht. Het aardewerk hieruit wijst op een post-middeleeuwse datering.

9.2. ANTWOORD OP DE VOOROPGESTELDE ONDERZOEKSVRAGEN

Het doel van deze opgraving was inzicht te krijgen in de bodemopbouw. Op deze manier kan meer informatie bekomen worden over het 'gebruik' van de Oudeberg. Door middel van het registreren van de archeologische sporen tot op het niveau waar de werken van de aannemer de ondergrond zouden verstoren, werd getracht hieraan te voldoen. Door de beperkte omvang van het onderzoek konden niet alle onderzoeksvragen worden beantwoord. Aangezien de archeologische opgraving zich in diepte beperkte tot de diepte van de geplande werkzaamheden, konden niet alle sporen in extenso worden onderzocht.

Desondanks konden op het terrein wel enkele laatmiddeleeuwse en recentere sporen worden vastgesteld. Uitgravingen en een ophogingspakket wijzen alvast op een off-site gebruik van deze helling. Er zijn geen sporen van bewoning aangetroffen, ook niet van voor de late middeleeuwen. Enkel het Romeins aardewerk wijst alvast op menselijke aanwezigheid in de omgeving in die periode.

10. AANBEVELINGEN EN GEPLANEDE VERVOLGONDERZOEKEN

Het terrein langs Driepikkel in Geraardsbergen is door dit archeologisch onderzoek slechts gedeeltelijk onderzocht, daar niet dieper is geregistreerd dan het niveau van de verstoring door de werken van de aannemer. Bij eventuele toekomstige werken waarbij de bodem een diepgaandere verstoring zal ondergaan, is het aangeraden de laatmiddeleeuwse en recentere sporen nader te onderzoeken en het terrein verder af te graven zodat mogelijk oudere sporen kunnen worden getraceerd. Deze vervolgonderzoeken kunnen informatie opleveren omtrent oude activiteiten op deze helling.

11. SAMENVATTING

De aanleiding van het project is de uitbreiding van de parking langs Driepikkel te Geraardsbergen. Omdat het projectgebied zich situeert op de flank van de Oudenberg en sporen kan bevatten van de middeleeuwse ontwikkeling van het buitengebied van Geraardsbergen, is hierbij archeologisch onderzoek geadviseerd door het Agentschap Onroerend Erfgoed.

Het onderzoek leverde voornamelijk sporen op die teruggaan tot de late middeleeuwen, waarin naast voornamelijk bouwafval ook weinig intrusief Romeins materiaal werd aangetroffen. Ongeveer de helft van het terrein is bedekt onder deze ophogingslagen die oudere uitgravingen blijken op te vullen. Daarnaast zijn 2 diepere laatmiddeleeuwse kuilen aangesneden. Van recentere datum zijn de noordoostelijke perceelsgracht en ophogingspakketen in het zuiden van het terrein. Ondanks er geen bewoningsporen zijn aangetroffen kan worden gesteld dat dit terrein werd gebruikt voor (leem?)ontginning en als dumpplaats voor bouwafval in de late middeleeuwen. Daarbij werd in een beweging kuilen gedicht, als het terrein deels opgehoogd.

12. BIBLIOGRAFIE

De Brouwer N., 2006, Opgravingen op de vesten te Geraardsbergen: “Op zoek naar de echte muur”, rapport.

De Ro J., et al., 2009, De Muur rond Geraardsbergen. Van gesloten naar open stad, p. 247.

V

erlaeckt K., 2004, “Een middeleeuws stadswoonhuis met half-ingegraven ruimte langs de Markt te Geraardsbergen”, *Vobov-Info*, 60.

2008, Geraardsbergen Zakkaai archeologisch vooronderzoek, *SOLVA Archeologie Rapport 3*, onuitgegeven rapport.

13. BIJLAGEN

13.1. HANDLEIDING BIJ HET RAADPLEGEN VAN DE BIJLAGEN

De bijlagen bij het rapport zijn ingedeeld in een algemene gegevensfiche over het project inclusief trefwoorden, een lijst met overzichtsfoto's, een structuurlijst, een contextlijst, een sporenlijst, een vondstenlijst en een fotolijst op spoorniveau. Tevens wordt een overzicht geboden van uitgevoerd *post-excavation* onderzoek en mogelijkheden voor verder onderzoek.

Deze lijsten worden aangevuld met de afgeleverde vergunningen voor metaaldetectie en prospectie met ingreep in de bodem enerzijds, en de bijzondere voorwaarden waaraan het onderzoek dient te beantwoorden, opgesteld door de bevoegde overheid - het Agentschap Onroerend Erfgoed - anderzijds.

We geven hierbij enige duiding met betrekking tot de diverse lijsten in deze bijlage.

De lijsten worden automatisch gegenereerd uit de SOLVA-databank⁴. In deze databank worden tijdens de opgraving en de rapportage alle data die tijdens een archeologisch project worden gegenereerd, samengebracht. Het gaat hierbij dus zowel om velddata (foto's, plannen, beschrijvingen, relaties tussen sporen, vondsten, ...) als documenten die tijdens de rapportage worden gegenereerd (aardewerktekeningen, informatie over behandeling van materiaal, het archeologisch rapport, diverse laboanalyses, administratief archief zoals vergunningen, bijzondere voorwaarden, ...). In het kader van de rapportage genereert de databank een reeks lijsten zoals gevraagd in de "Minimumnormen voor archeologische registratie en rapportage" en de "bijzondere voorwaarden" bij het concrete project.

Conform de structuur van de databank (zie hoofdstuk methodologie, verwerking) worden de bijlagen hiërarchisch opgebouwd. Alle velddata worden in de databankstructuur op drie niveaus ingedeeld: spoorniveau, contextniveau en structuurniveau. We verduidelijken met een voorbeeld.

Onder de noemer '**sporen**' verstaan we het kleinste niveau van notulering, de kleinste eenheid als het ware: bijvoorbeeld een aflijning in een grondplan of een laag in een kuil bij een coupetekening. Dit is het niveau waarop vondsten afzonderlijk worden ingezameld.

Verschillende sporen kunnen toebehoren aan een '**context**': zo vormen verschillende lagen in een kuil samen de context 'kuil'.

Op gelijkaardige wijze kunnen verschillende contexten gegroepeerd worden tot een overkoepelende '**structuur**': diverse paalkuilen behoren bijvoorbeeld toe aan de structuur 'gebouw'.

In de databank, en dus ook in deze bijlagen, worden de velddata volgens vastgestelde thesauruslijsten toegewezen aan de noemers 'sporen', 'contexten' en 'structuren'. Door archeologische begrippen (gebouw, crematiegraf, grafkuil, laag, ...) via een vastgestelde thesauruslijst aan een specifiek niveau toe te wijzen (spoor, context, structuur), bestaat de garantie dat bij bevraging van de databank naar een bepaald archeologisch begrip, effectief ook alle ingevoerde data in de resultatenlijst voorkomt (anders gezegd, we vermijden daardoor dat 'grafkuil' de ene maal bij 'context', en de andere maal bij 'structuur' wordt ondergebracht).

De lijsten in deze bijlage zijn volgens dezelfde hiërarchie opgebouwd. In de bijlage wordt achtereenvolgens een overzicht gebracht van structuren, contexten en sporen. Op deze wijze kan van 'groot' naar 'klein' afgedaald worden in de informatie. Er wordt bovendien met kruisverwijzingen gewerkt: bij structuren staat vermeld uit welke contexten ze zijn opgebouwd, bij contexten staat vermeld uit welke sporen ze zijn opgebouwd. In omgekeerde richting staat bij de sporenlijsten vermeld tot welke context en structuur een spoor behoort, en bij de contextlijst staat vermeld tot welke structuur een context

⁴ Zie ook hoofdstuk « Methodologie, Verwerking » aangaande informatie over de SOLVA-databank archeologie.

behoort. De structuurlijst bevat dus een overzicht van gerelateerde contexten. De contextlijst bevat een overzicht van gerelateerde structuren (hoger niveau) en sporen (lager niveau), alsook een overzicht van alle foto's, plannen, vondsten en stalen. De sporenlijst bevat een overzicht van gerelateerde contexten en structuren, alsook een overzicht van alle foto's, plannen, vondsten en stalen. De gedetailleerde spoorbeschrijvingen zijn uitsluitend in de sporenlijsten zelf terug te vinden. Op elk niveau tot slot staat een interpretatie en zo mogelijk ook een datering vermeld.

Voor de duidelijkheid geven we mee dat niet elk spoor noodzakelijk deel uitmaakt van een context (en dus structuur), evenmin als elke context aan een structuur kan toegewezen worden.

Wat de wijze van nummering betreft, geldt als algemene regel dat contexten en structuren de naam dragen van het spoornummer dat als eerste aan die 'context' (en eventueel bij uitbreiding 'structuur') wordt toegewezen. In een rapport zijn het doorgaans de contextnummers en, indien gegroepeerd onder een structuur, de structuurnummers die in de tekst de leidraad vormen.

Tot slot enkele bijzonderheden:

Verstoringen en 'negatieve sporen', sporen die na couperen geen of een natuurlijk spoor blijken te zijn, worden niet tot het niveau van een context gebracht, maar bestaan enkel tot op het spoorniveau.

In het geval dat het een rapportage van een vooronderzoek betreft, worden sporen in principe *niet* aan een context (en bij uitbreiding een structuur) toegewezen. Contexten en structuren worden pas aangemaakt op het moment van een archeologische opgraving, aangezien op dat ogenblik alle beschikbare informatie aanwezig is, en dit dus dan wel een zinvolle oefening is. Tijdens een vooronderzoek zijn heel wat relaties bijvoorbeeld nog niet duidelijk.

De enige uitzondering op deze regel wordt gemaakt wanneer bij de verwerking van een vooronderzoek reeds duidelijk is dat de sporen gelegen zijn in een zone die niet voor verder onderzoek in aanmerking komt. Dan worden sporen waar mogelijk wel tot contexten gegroepeerd (en worden dus in de databank contexten (en eventueel structuren) aangemaakt). Op deze wijze wordt gegarandeerd dat informatie rond potentiële contexten of structuren niet verloren gaat bij een bevraging van de databank. Een voorbeeld verduidelijkt dit: een geïsoleerde grafkuil, die geen aanleiding geeft tot verder onderzoek, wordt wel als context gedefinieerd in de databank, omdat deze zo ook in de resultatenlijst van een bevraging zal voorkomen. Zoniet zou deze grafkuil voor de databank 'onzichtbaar' worden.

13.2. LIJSTEN

- Gegevensfiche project
- Overzichtsfoto's
- Structuren, met vermelding van de gerelateerde contexten
- Contexten, met vermelding van de gerelateerde structuren en sporen, foto's, plannen, vondsten en stalen
- Sporen, met vermelding van de gerelateerde contexten, structuren, foto's, plannen, vondsten en stalen
- Inventaris vondsten
- Fotolijst
- Vergunning metaaldetectie en prospectie met ingreep in de bodem
- Bijzonder voorwaarden

13.3. GRONDPLAN

